nota

TER ONDERTEKENING
Aan: MPVO

Onderwijsprestaties en Voortgezet Onderwijs

Van
Persoonsgegeven

Datum
27 maart 2024

Referentie
44953998

Bijlagen
1) Beantwoording
2) Adviezen wetenschappelijke curriculum commissie

Kamervragen Soepboer (NSC) over de berichten 'Op welk nijpend probleem zijn deze nieuwe kerndoelen een antwoord' en 'Curriculumherziening stevent af op mislukking', en aanbieding vijfde tussenadvies Curriculumcommissie.

Aanleiding

Op 21 maart jl. heeft Soepboer (NSC) u vragen gesteld over de conceptkerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid. Bij deze vragen wordt verwezen naar twee kritische opinieartikelen over de conceptkerndoelen. Een opinieartikel van Aleid Truijens dat is verschenen in de Volkskrant en een opinieartikel van Erik Meester en Sarah Bergsen, gepubliceerd in de Telegraaf. De vragen dienen uiterlijk 11 april beantwoord te worden. Daarnaast bieden we u de aanbiedingsbrief aan voor het vijfde tussenadvies van de wetenschappelijke Curriculumcommissie ter ondertekening.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de beantwoording van de Kamervragen door ondertekening.
- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de aanbiedingsbrief voor het vijfde tussenadvies van de wetenschappelijke Curriculumcommissie door ondertekening.

Kernpunten

1) Kamervragen

- Op 6 maart jl. heeft u de conceptkerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid gedeeld met de Kamer begeleid door een Kamerbrief.[1]
- Aangezien het nieuwe conceptkerndoelen zijn waarover in het verleden de meningen verschilden, lag het in de lijn der verwachting dat dit aandacht zou krijgen in de media.
- De kritiek geuit in de opinieartikelen gaat over:
    - Dat er te veel wensen zouden landen in de nieuwe conceptkerndoelen en dat er te weinig zicht is op wat er uit het curriculum gaat, met een verondersteld overladen curriculum en hogere werkdruk voor docenten.
    - De clustering van kerndoelen binnen leergebieden, waardoor 'traditionele vakken' minder herkenbaar zouden zijn.
    - De aanbodsdoelen voor burgerschap zouden te vaag zijn geformuleerd, niet controleerbaar zijn en overlappen met andere delen van het curriculum.

[1] Kamerstukken II 2023/24, 31 293, nr. 27

    - De conceptkerndoelen voor digitale geletterdheid zouden te ver gaan in vereiste kennis en kunde. Ook wijzen ze erop dat de meeste docenten (nog) niet vaardig zijn hiervoor.
- Het is nog te vroeg om vast te stellen of het hier om reële punten gaat. Er is pas een deel van het totale curriculum opgeleverd. Of de doelen uitvoerbaar zijn, genoeg richting geven en welke ondersteuning docenten en scholen nodig hebben om de bijgestelde kerndoelen te doceren moet nog blijken uit de fase van beproeving. De conceptkerndoelen voldoen aan de criteria die in de werkopdracht zijn meegegeven van OCW aan SLO.

2) <u>Vijfde tussenadvies wetenschappelijke Curriculumcommissie</u>

- De wetenschappelijke Curriculumcommissie heeft donderdag 4 april jl. haar vijfde tussenadvies overhandigd aan de directeur voor Onderwijsprestaties en Voortgezet Onderwijs. Het advies bestaat uit twee rapporten: A) *Kerndoelen in ontwikkeling* en B) *Curriculumonderhoud organiseren*. In deel A reflecteert de commissie op de conceptkerndoelen Nederlands en rekenen-wiskunde. De Curriculumcommissie adviseert over vakoverstijgende kenmerken zoals samenhang, doorlopende leerlijnen, kansengelijkheid en overladenheid.
- We gaan ons de komende periode beraden op de aanbevelingen die de Curriculumcommissie heeft gedaan en hierover in gesprek met SLO. In de voortgangsrapportage masterplan basisvaardigheden die in mei 2024 aan de Tweede Kamer wordt verzonden, worden de belangrijkste aanbevelingen toegelicht en zal worden aangegeven hoe opvolging wordt gegeven aan de adviezen in beide rapporten.
- U wordt in een aparte nota die u nog toekomt nader geïnformeerd over het thema overladenheid dat zowel in de rapporten van de Curriculumcommissie als de vragen van het lid Soepboer tot uiting komen. Op basis van uw reactie op deze nota wordt onze koers daaromtrent ook opgenomen in voortgangsrapportage masterplan basisvaardigheden in mei 2024.

Toelichting

Naar aanleiding van het vijfde tussenadvies van de wetenschappelijke Curriculumcommissie is er op woensdag 3 april een artikel verschenen in *Trouw* met een ongelukkige titel, die de voorzitter van de Curriculumcommissie al heeft gecorrigeerd in een interview op Radio1.

Bijlages

Opinie artikel I

Op welk nijpend probleem zijn deze nieuwe kerndoelen het antwoord?
De Volkskrant
12 mrt 2024
Auteur: Aleid Truijens

Demissionair onderwijsminister Mariëlle Paul toonde zich dolblij met de 'conceptkerndoelen' burgerschap en digitale geletterdheid voor het basis- en voortgezet onderwijs die ze vorig week in ontvangst mocht nemen. 'Iedere leerling moet digitaal vaardig zijn en de waarden van onze samenleving kennen', vindt ze. Moet het onderwijs er ook blij mee zijn?

In het te downloaden 'Kerndoelenboekje' lezen we wat voortaan van leerlingen wordt verwacht op deze gebieden: een overstelpende hoeveelheid doelen en doeltjes. Want zo gaat dat, als je leraren, vakexperts, curriculumexperts, klankbordgroepen en advieskringen bij elkaar zet om iets nieuws te bedenken. Iedereen moet z'n ei kwijt; die enorme lading wensen wordt de praktijk in gekieperd. Zoek het maar uit leraar. In 2025 worden de definitieve doelen vastgesteld.

Nee, belooft Paul op X en in een brief aan de Tweede Kamer: het gaat niet om een verzwaring of verarming van het bestaande lesprogramma. Scholen mogen zelf bedenken hoe ze de doelen behalen, ze kunnen worden geïntegreerd in bestaande vakken. Maar dat is onzin. Er komt veel bij, dus er moet ook veel af, óf de leraar krijgt het drukker. Voorgesteld wordt dat iedere leerling moet leren programmeren, en digitaal ontwerpen. Hoe voeg je dat in het programma? En welke docent kan daarin lesgeven?

Waarom moet elke leerling eigenlijk leren programmeren en ontwerpen? Dat lijkt me typisch iets waarvoor je zelf kiest, net zoals auto's repareren, haren knippen of zieken behandelen. Andere conceptkerndoelen digitale geletterdheid zijn wel zinnig. Het wordt hoog tijd dat kinderen goed leren zoeken op internet en de aard van de informatie en de kwaliteit van de bronnen leren beoordelen. Veel te lang is Google beschouwd als een handige kinderencyclopedie waarin leerlingen leuk kunnen rondstruinen. Ook moeten ze leren wat AI is, hoe sociale media mensen verleiden, hoe algoritmes werken en hoe desinformatie wordt verspreid. En: hoe verslavend sociale media voor henzelf zijn. Maar moet een basisschoolkind weten wat een 'processor' is? Waarom zou een havo-leerling onderzoek doen met data?

Ook bij de conceptkerndoelen burgerschap staat veel zinnigs. Natuurlijk moeten kinderen leren hoe een democratie werkt en wat in de Grondwet staat over discriminatie en gelijkheid; over hun bijdrage aan de samenleving; over rechten en plichten van burgers, over vrijheid en grenzen aan de vrijheid. Maar die onderwerpen zitten, als het goed is, allang in het programma, bij maatschappijleer, economie en geschiedenis (dat hoogst belangrijke vak wordt niet één keer genoemd, het begrip 'historisch besef' evenmin). Andere doelen,

zoals 'De leerling handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving' lijken me eerder middelen tot gedragsbeheersing. School heeft altijd een opvoedkundige taak, maar het is geen onderwijsdoel. Bij weer andere dingen denk ik: laat dat alsjeblieft aan leerlingen zelf over, zoals 'Opkomen voor vrijheid en tegen onrechtvaardigheid'.

Net als bij het grootscheepse, nu gedecimeerde plan curriculum.nu, waar deze voorstellen het residu van zijn, blijft mij één vraag bezighouden. Op welk groot, nijpend probleem zijn deze goedbedoelde conceptkerndoelen het antwoord? Het onderwijs heeft dringender zaken te repareren: het tekortschietende taal- en rekenonderwijs, het dalende kennisniveau. Laat alle inspanning dáárheen gaan. En belast leraren in tijden van een lerarentekort niet nog zwaarder.

Aan digitale geletterdheid gaat gewone geletterdheid vooraf. Wie kranten en boeken leest, ontwikkelt burgerschap. Verstandige burgers zijn mensen die voldoende kennis hebben opgedaan om de wereld, de cultuur en zichzelf te begrijpen en die eigen keuzes kunnen maken. De school is er om kinderen die kennis en werktuigen mee te geven, niet om burgertjes te kneden in het gewenste model.

Opinie artikel II

Curriculumherziening stevent af op mislukking; opinie Erik Meester en Sarah Bergsen
De Telegraaf
12 mrt 2024
Auteur: Erik Meester en Sarah Bergsen

Ga er maar aan staan als leraar in het basisonderwijs: kinderen 'computationele denkstrategieën' en 'digitale geletterdheid' bijbrengen. Erik Meester en Sarah Bergsen bogen zich over de vorige week gepresenteerde conceptkerndoelen en voorzien een nieuw curriculum-debacle.

De meeste mensen zijn het erover eens dat het nuttig is om in kaart te brengen wat onze leerlingen precies zouden moeten leren op school. Na de mislukte curriculumherzieningen Onderwijs2032 en Curriculum.nu zijn er weer clubjes bezig om het opnieuw te proberen: het formuleren van verse kerndoelen. Opnieuw onder leiding van Stichting Leerplanontwikkeling (SLO), in opdracht van het ministerie van Onderwijs. De huidige kerndoelen stammen uit 2006 en zijn zo vaag dat je er niks aan hebt en ze evenmin in de weg zitten.

Vage leergebieden
Toch gaat er ook nu weer een hoop fout. Zo is de dubieuze keuze van Curriculum.nu voor 'leergebieden' in stand gehouden. De traditionele vakken zoals aardrijkskunde, geschiedenis, biologie en techniek zijn steeds minder herkenbaar. Vage leergebieden zoals burgerschap en digitale geletterdheid winnen tegelijkertijd aan terrein.
Wat zou er mis zijn met een ambitieus landelijk curriculum waarin gewoon staat wat onze leerlingen per jaar, per vak, minimaal moeten leren? Kinderen een goede basis geven in het lezen, spellen, schrijven en rekenen. Veel kennis

bijbrengen van de wereld. Dat is al moeilijk zat, blijkt uit de grote stapel van alarmerende onderwijsrapporten die de afgelopen jaren al gepubliceerd is.
Er is ook weer gekozen voor 'aanbodsdoelen' - jargon voor doelen waarvan nooit iemand gaat of kan controleren of ze zijn bereikt. Zo'n aanbodsdoel is bijvoorbeeld 'De school zorgt voor een democratische cultuur'. Lekker vaag weer dus. 'Het gaat hierbij om... samen met leerlingen vormgeven van een democratische cultuur.' Dat schept een hoop verduidelijking! Maar niet heus.

Gegoochel
De taal in deze nieuwe conceptkerndoelen spreekt sowieso weer boekdelen. De leerling 'handelt respectvol', 'geeft aan', 'verkent' en 'weegt af'. Dit gegoochel met werkwoorden, het is gewoon niet serieus te nemen. Leraren willen graag weten wat ze hun leerlingen moeten leren; wat ze moeten beheersen om succesvol verder te kunnen met hun schoolloopbaan. De conceptkerndoelen van burgerschap zijn zo vaag, daar zal niemand zich een buil aan vallen. Maar de nieuwe kerndoelen van digitale geletterdheid, dat is andere koek. Dat leerlingen tegenwoordig een beetje leren omgaan met een computer en een zoekmachine op het internet, dat zij de veiligheidsrisico's leren kennen van digitale omgevingen, dat is natuurlijk geen gek idee. Maar het 'uitleggen hoe de resultaten van dataverwerking afhankelijk zijn van de herkomst, juistheid en volledigheid van de gebruikte dataset', 'gebruiken van computationele denkstrategieën bij het ontwerpen van een digitaal product' en 'gebruikmaken van programmeerconcepten: invoer en uitvoer, variabelen, operatoren, herhaling en controlestructuren'. Sorry hoor, dat gaat toch allemaal veel te ver? Hallo! Zo'n eenderde van de Nederlandse leerlingen kan niet eens normaal lezen en rekenen!

Techniek
En wie gaat dat de leerlingen dan eigenlijk leren? Techniek, de meeste leraren weten er de ballen van. En al die clubjes mensen op het SLO-kantoor, ze zouden het bijna vergeten: curriculumontwikkeling is mensenwerk en zou enkel in nauw contact met de realiteit op de werkvloer moeten plaatsvinden. Als dat niet gebeurt is de uitkomst vrijwel zeker: we stevenen af op weer een nieuwe mislukking.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.